

‘De Noordzee vang je niet in getallen’

Reflectie

De Noordzee wordt beïnvloed door een veelheid van factoren. Kennis van dat complexe systeem is nodig om cijfers over bijvoorbeeld biodiversiteit in het juiste perspectief te zien, zegt Han Lindeboom.

Han Lindeboom, buitengewoon hoogleraar Mariene ecologie aan Wageningen University en directielid wetenschap van IMARES, beide onderdeel van Wageningen UR:

‘Europa wil zeeën niet langer alleen zien als visgronden, maar wil dat landen de Europese zeeën gaan beheren via op het ecosysteem gebaseerd management. Waar in het verleden alleen werd gekeken naar de bestanden van een aantal commercieel interessante vissoorten, zouden maatregelen nu moeten leiden tot een gezond ecosysteem. Landen zullen daarom worden verplicht om elf Europese indicatoren of *descriptors* in de gaten te houden, die samen vertellen of het ecosysteem voor- of achteruit gaat. Het *eco-system based management* is een stap vooruit, maar wie denkt dat een paar simpele indicatoren de toestand op zee weten te vatten, maakt een denkfout. Daar beginnen regeringen ook achter te komen, want ze hebben veel moeite om een bevredigende set van variabelen samen te stellen die je moet meten. Eén van de variabelen is bijvoorbeeld biodiversiteit. Het idee daarbij is dat er een streefwaarde is voor populaties van een aantal diersoorten, en dat de afwijking van die streefwaarde iets zegt over de gezondheid van het ecosysteem. Die benadering heeft zijn waarde, maar niet als je hem zonder kennis toepast. Kijk naar de Waddenzee. Het gaat prima met de Waddenzee, zeggen mensen die naar de zeehond kijken. De populatie heeft zich geweldig hersteld. Het gaat beroerd, zeg je als je naar de scholekster kijkt. Twintig jaar geleden waren er 200 duizend scholeksters in het Waddengebied, nu nog 100 duizend; een halvering. Je zou zeggen dat dat een teken is dat er iets fout gaat. Dat er bijvoorbeeld te weinig voedsel is voor die dieren. Maar kijk je naar de kokkel, dan kun je dat niet zien. Er is geen achteruitgang in de hoeveelheid kokkelvlees op het Wad, integendeel, het gaat prima met de kokkel. Ik denk dat de teruggang van de scholekster een voorbeeld is van een autonome ontwikkeling, waar we geen invloed op hebben. Een deel van wat er op zee

‘De Noordzee is een planologisch zootje.’

gebeurt heeft te maken met menselijk handelen. Een ander deel is natuurlijke variatie. We zullen met ecologische kennis een interpretatie moeten zoeken voor de ontwikkelingen en ons niet blind staren op de getallen. Eén van de huidige afspraken is bijvoorbeeld dat als van een vogelsoort de populatie veel groter wordt dan het richtgetal, dat dit dan indiceert dat het systeem uit evenwicht is. Bij zilvertmeeuwen en grote jagers is dat mogelijk terecht. Als er daar veel van zijn richten ze schade aan doordat ze eieren en kuikens van andere soorten opeten. Maar van sterns heb je er niet snel teveel.’

Friese Front

‘Inzicht in het complexe systeem dat de Noordzee is, heb je ook nodig bij het vaststellen van mariene beschermde gebieden. Volgens Europese afspraken zijn ondiepten beschermd, terwijl dat eigenlijk ecologisch niet de meest interessante gebieden zijn. De randen van de Doggersbank zijn bijvoorbeeld ecologisch gezien veel rijker dan de centrale delen. En verreweg het meest waardevolle

gebied in de Nederlandse Noordzee is het Friese Front. Dat is een heel rijk, mondiaal gezien uniek gebied, dat meer waarde in zich heeft dan de Veluwe, de Oostvaardersplassen en Zuid-Limburg bij elkaar. Maar het is geen ondiepte, en straks alleen maar beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Op de bodem kun je doen wat je wilt. De Noordzee is nu nog een planologisch zootje. De overheden van de aanliggende landen zouden er goed aan doen om een gedegen afweging te maken tussen de verschillende belangen. Tot nu toe is visserij bij ruimtelijke planning meestal een sluitpost. Vissen mag je overal waar niets anders gebeurt. Maar je kunt best rekening houden met goede visgronden bij het aanwijzen van plaatsen voor windmolenparken. Als we nu gebieden als Natura 2000-gebied aanwijzen die eigenlijk niet zo belangrijk zijn voor het ecosysteem, schieten we onszelf in de voet, want er zullen nauwelijks verbeteringen optreden. Die gebieden kun je dan beter open laten. Als we dan echt belangrijke gebieden, zoals het Friese Front, dan maar wel volledig beschermen.’